

[המכה לאחר מיתה – פטור, שאין כאן עשיית חבורה מאחר ואין הנפש יוצאת במכתו (עפ"י רש"י להלן)].

ב. למדו מן הכתוב שהמכה לרפואה – פטור (מהקש הכתוב מכה אדם למכה בהמה). ומכל מקום סיפרו על רב ועל מר בריה דרבינא שלא הניחו את בניהם לטפל בהם לרפואתם, להוציא קוץ מבושרם או לפתוח בוועה. ופרשו הטעם משום חשש 'שגגת חנק' – שמא תצא חבלה מתחת ידו. כתב הרמב"ם ועוד פוסקים, וכן הובא ברמ"א, שאם אין אחר – מותר לבן להקזו. ואולם הבית-יוסף חולק וסובר (עפ"י הרי"ף והרא"ש) שאין לבן להקזו אם לא במקום פיקוח נפש. ואף לשיטה זו אין בדבר איסור תורה אלא חשש זהירות (ע' שבט הלוי ח"י קנט).

## דף פה

קפב. א. מי שנתחייב מלקות או נידוי בבית דין – האם מותר לבנו להעשות שליח ב"ד להכותו ולקללו?

ב. היוצא ליהרג ובא בנו והכהו או קללו – מה דינו של הבן?

ג. היוצא ליהרג ובא אדם אחר והכהו או קללו – מה דינו של המכה או המקלל?

א. שאלה זו שאלו את רב ששת, מהו שיעשה שליח (בית דין) להכות ולקלל (פרש"י: נידוי) לאביו? והשיב להתיר. אבל למסקנא הביאו את דברי רבה בר רב הונא וכן תנא דבי ר' ישמעאל שאסור הדבר – חוץ ממסית שהרי אמרה תורה ולא תחמל ולא תכסה עליו.

נחלקו ראשונים האם אסור אפילו כשהאב לא עשה תשובה על רשעותיו, או דוקא כשעשה תשובה שהוא בכלל 'עושה מעשה עמך'. ולדברי הכל כשלא עשה תשובה – אין הבן נהרג על כך. אבל בשעשה תשובה אין ברור אם גם מתחייב או רק אסור אבל פטור (עפ"י אגרות משה).

ב. היוצא ליהרג ובא בנו והכהו או קללו – חייב מיתה. [ואם מסרבין בו לצאת ואינו רוצה, והבן היה שליח ב"ד לכופף להוציאו – דינו כבסעיף א].

ואולם אם לא עשה האב תשובה, והרי הוא 'אינו עושה מעשה עמך' – הבן פטור (ונחלקו ראשונים האם גם מותר לכתחילה, וכנ"ל).

ג. היוצא ליהרג ובא אחר וקיללו – פטור, מפני שאין זה 'מקוים שבעמך' (ונשיא בעמך לא תאור). הכהו – נחלקו תנאים האם מקשינן הכאה לקללה ופטור [ממלקות], אם לאו. ואם ביישו – חייב לשלם לו בושתו, אפילו אם 'אינו עושה מעשה עמך' (עפ"י רמב"ם ממרים ה, יב).

א. הרמב"ם (ממרים ה, יב) פסק שהמכה פטור, דמקשינן הכאה לקללה. ואף מממון פטור לרב ששת, מלבד דמי בושת (עפ"י ספר הישר לר"ת, תשובה פז).

ב. המכה או מקלל 'טריפה'; המנחת-חינוך השוה ליוצא ליהרג. ובשו"ת אחיעזר (ח"א יט, ב) חלק וסבר שטריפה אינו ממועט משום 'מקוים שבעמך'.

קפג. מה חומר במכה אב ואם מבמקלל, ומה חומר מבמקלל מבמכה?

חומר במכה; לפי דעה אחת, המכה עשה בו שלא 'בעמך' כב'עמך' וחייב על הכאת הורים אפילו אינם בכלל 'עושים מעשה עמך'. ואילו המקללם – פטור.

הוא הדין לענין שאר כל אדם; בש'אינו עושה מעשה עמך' או כשאינו 'מקיים שבעמך' – המקלל פטור והמכה חייב, לפי הדעה האומרת שאין מקשים הכאה לקללה. וע' מכות ט. חומר במקלל; שהמקלל לאחר מיתה חייב, לא כן המכה אב ואם – פטור ממיתה, דבעינן 'חבורה' וליכא.

**קפד. האם מוזהרים אנו על הכאת כותי וקללתו?**

למאן דאמר כותים גרי אריות הם, אין אנו מצווים על קללתם והכאתם. ולמאן דאמר גרי אמת, הואיל והרשעו ואינם בכלל 'עושה מעשה עמך', אין מצווים על קללתם, אבל על הכאתם נחלקו הברייתות אם מצווים אם לאו; האם מקישים הכאה לקללה אם לאו.

## דפים פה – פו

**קפה. מה דין גונב נפש במקרים הבאים:**

- א. גנב והתעמר (= נשתמש) בו בפחות משה פרוטה.
  - ב. התעמר בו כשהוא ישן; מכר אשה לעוברה.
  - ג. גנב עבד והתעמר בו ומכרו.
  - ד. גנב חצי עבד וחצי בן חורין.
  - ה. גנב קטן או קטנה, גר ועבד משוחרר.
  - ו. גנב את בנו או את תלמידו.
  - ז. גנב ומכר לאחד מקרוביו.
  - ח. גנב ולא מכר.
  - ט. מכר ולא הוציא מרשות הגנב.
- א. גנב את הנפש והתעמר בו עימור שאין בו שוה פרוטה – לחכמים חייב מיתה ולרבי יהודה פטור. (והלכה כחכמים. אבל ללא עימור כלל – פטור ממיתה).
- ב. גנבו ומכרו ישן [וכגון שסמך עליו, וזה עימורו], מכר אשה לעוברה [וכגון שהעמידה בפני רוח ובכך נשתמש בעובר שבמעיה] – נסתפק ר' ירמיה האם דרך עימור בכך אם לאו. ועלה ב'תיקו'.
- ג. הגונב את העבדים – פטור. (לר' יהודה, ממועט ממאחיו ולחכמים מבני ישראל. רש"י הביא מן הספרי למעט מזמת הגנב ההוא וצ"ע).
- יש מי שדקדק מלשון הרמב"ם שנכרי לא מועט אלא מהעונש הכתוב בפרשה, אבל אזהרת 'לא תגנוב' נאמרה כלפי כל אדם, גם בגונב את הנכרי [והוא הדין ל'לא תרצח'] ע' במובא בספר ממזרח נועם).
- ד. גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין – רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרם. צ"ע לפי משנה אחרונה שכופים את רבו להוציאו לחרות, שמא מודים חכמים שחייב.
- ה. כל נפש אדם מישראל נתרבו לחיוב, גדולים וקטנים, זכרים ונקבות, גרים ועבדים משוחררים.